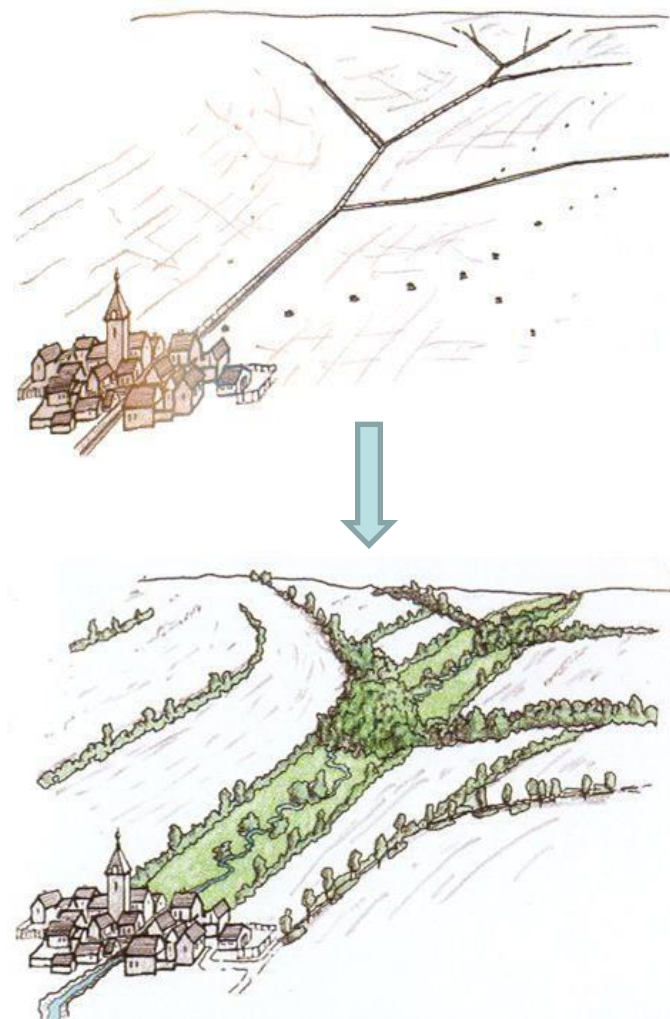
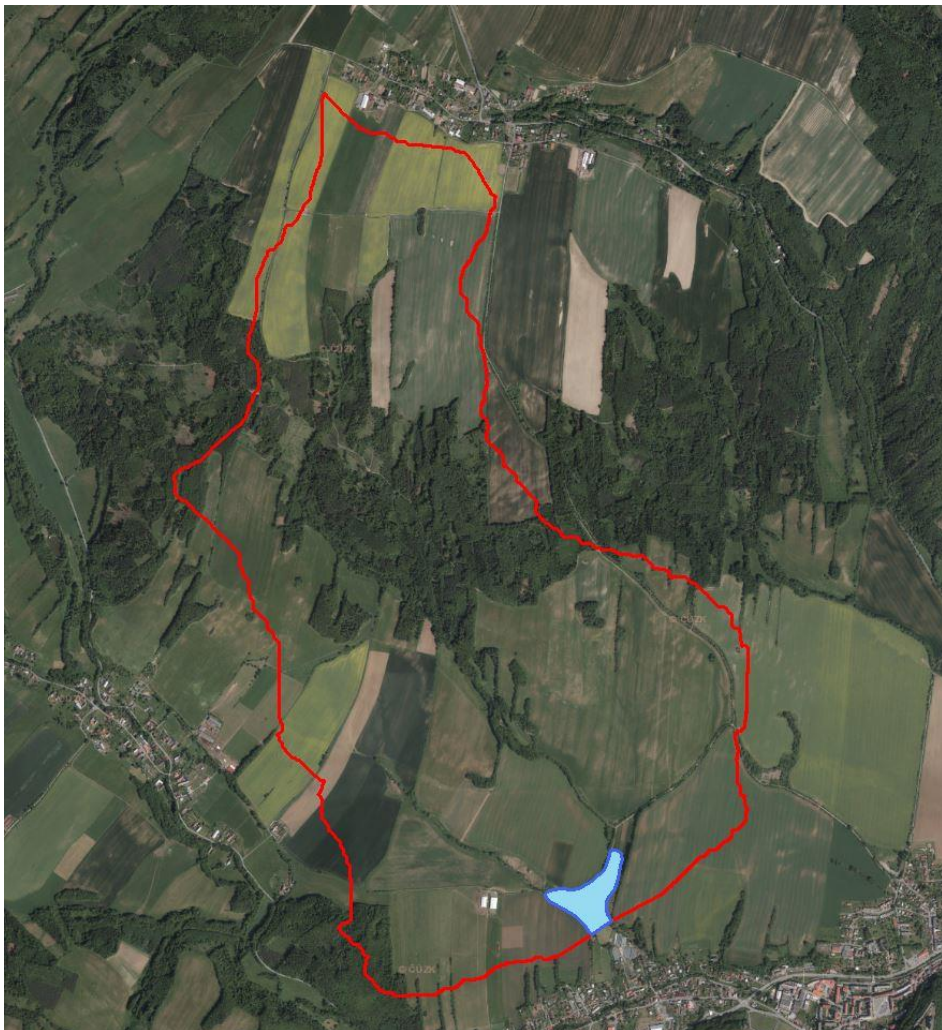

KATALOG PŘÍRODĚ BLÍZKÝCH OPATŘENÍ PRO ZADRŽENÍ VODY V KRAJINĚ

Kamila Osičková

Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka, v.v.i., pobočka Brno

Komplexní systém

Sucho

Od 2015 nejvýznamnější sucho v zaznamenané historii ČR (ČHMÚ)

- Národní adaptační plán - Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR (2015)
- Vznikla komise VODA-SUCHO (2015)
- Koncepce ochrany před následky sucha pro území České republiky (schváleno 24. 7. 2017 usnesením vlády č. 528/2017)
- Příloha - Katalog přírodě blízkých opatření pro zadržení vody v krajině
- Katalog byl realizován pro MŽP - Podpora výkonu státní správy

Cíle Katalogu

UCELENÝ SOUPIS VŠECH TYPŮ OPATŘENÍ A POPIS JEJICH VLIVŮ

- Cílem katalogu opatření je představit možná řešení a nastínit jejich využití v území včetně popisu jejich případných vlivů na složky životního prostředí i společnost.
- Katalog obsahuje vzorová opatření a měl by napomoci k **jednotnému přístupu** při přípravě, návrhu a zpracování účinných systémů opatření v rámci hydrologického celku.

ŠÍŘENÍ POVĚDOMÍ O MOŽNÝCH TYPECH OPATŘENÍ A JEJICH VLIVU

- Katalog opatření je určen pro zpracovatele studií proveditelnosti, projektanty pozemkových úprav, zejména však pro **zástupce státní správy a samosprávy** (starostové) a v neposlední řadě i pro **širokou neodbornou veřejnost**.

PODKLAD PRO BUDOUCÍ PLÁNOVÁNÍ

- Měl by se stát nedílnou součástí plánovacích procesů, ať již podle Rámcové směrnice EU (2000/60/ES) nebo Povodňové směrnice (2007/60/ES), kde by měl doplnit již stávající katalogy opatření.
- Měl by být metodickou pomůckou pro návrhy systému opatření při adaptaci území na projevy extrémních hydrologických situací – sucha i povodní.

Obsah katalogu

Katalog vymezuje 7 druhů opatření, 30 typů → katalogové listy:

- I. PLOŠNÁ OPATŘENÍ NA ZEMĚDĚLSKÉ PŮDĚ
- II. BIOTECHNICKÁ OPATŘENÍ
- III. MALÉ VODNÍ NÁDRŽE
- IV. OPATŘENÍ V LESÍCH
- V. OPATŘENÍ NA TOCÍCH A ÚDOLNÍCH NIVÁCH
- VI. AGROLESNICKÁ OPATŘENÍ
- VII. HOSPODAŘENÍ S DEŠŤOVOU VODOU

Katalogový list

Katalog přírodě blízkých opatření pro zadržení vody v krajině

PŘÍKOP

ID typ opatření	TO
Druh opatření	Biotechnické
Typ opatření	Příkop
Detailní typy opatření	Záchytný, svodný, zasakovací
Popis	Příkop je prvek podobný průlehu s prudšími svahy, zachycuje povrchové stékající vodu, kterou vsakuje, nebo postupně odvádí. Jako záchytný nebo zasakovací je často navrhován v místech, kde není dostatečně velký možný zábor půdy pro vybudování průlehu. Prvek může být spojen s nízkou zemní hrázkou/mezí či travnatým pásem. Příkop není pro techniku přejezdný a pro jeho překonání je nezbytné budovat propustky nebo mostky.

Technické parametry	• Příčný profil – trojúhelníkový, parabolický, lichoběžníkový - sklon svahů 1:1,5 až 1:2. • Max. hloubka – 100 cm. • Min. hloubka – 40 cm. • Max. délka - 800 m. • Šířka ve dně - ideálně v rozmezí 0,3 - 0,6 m. • Podélný sklon do 3 %, u svodných příkopů dle sklonu terénu a druhu opevnění.

Podmínky realizace	Použití v případě neúčinnosti či nemožnosti realizace nižších typů opatření (organizačních a agrotechnických opatření) nebo je lze použít za účelem rozčlenění krajiny. Jsou finančně nákladnější. Doporučená realizace pro ochranu osob a majetku z důvodu jejich efektivnosti v tomto ohledu.

Možné střety	Opatření vyžaduje zábor zemědělské půdy, řešení majetkoprávních vztahů a zpracování projektové dokumentace.

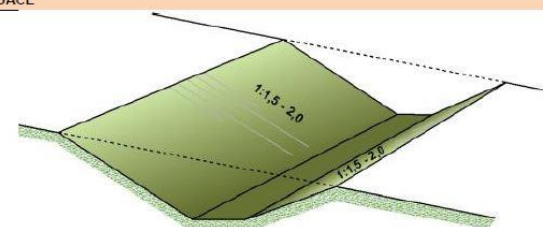
Interakce/synergie	Záchytný příkop musí být doplněn svodným biotechnickým opatřením (průleh, příkop) zaústěným do recipientu. Při doplnění všech typů příkopů o organizační a agrotechnická opatření na ploše pozemku dojde k navýšení výsledného efektu opatření a i k jeho samotné ochraně (nezanášení). Tyto prvky mohou rovněž být spojeny s nízkou zemní hrázkou/mezí. Tím se vznikne možný prostor pro výsadbu vegetace. Cílem travního pásu je zachycení splavenin z výše ležícího pozemku dříve než se dostanou do retenčního prvku nebo do odváděcího prvku, který zanesou nebo se tak dostanou přímo a bez další retence do hydrografické sítě. K navýšení účinku lze doplnit plošnými agrotechnickými a organizačními opatřeními na ploše svahu.

Stanovení nákladů	Průměrné náklady na příkop se zatravněným profilem - cca 1 500 Kč/bm.

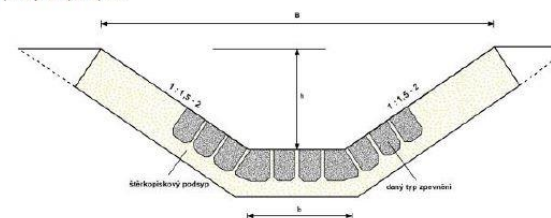
Časové hledisko	Příprava a realizace	krátkodobá	0-3 let	
		střednědobá	4-6 let	
		dlouhodobá	7 a více let	x
Rychlost efektu		krátkodobá	0-3 let	x
		střednědobá	4-6 let	
		dlouhodobá	7 a více let	

Katalog přírodě blízkých opatření pro zadržení vody v krajině

ŘEZ/SITUACE

Vzorový příčný řez příkopem

Vzorový příčný řez příkopem se zpevněným dnem

FOTODOKUMENTACE PŘÍKLADŮ REALIZACÍ

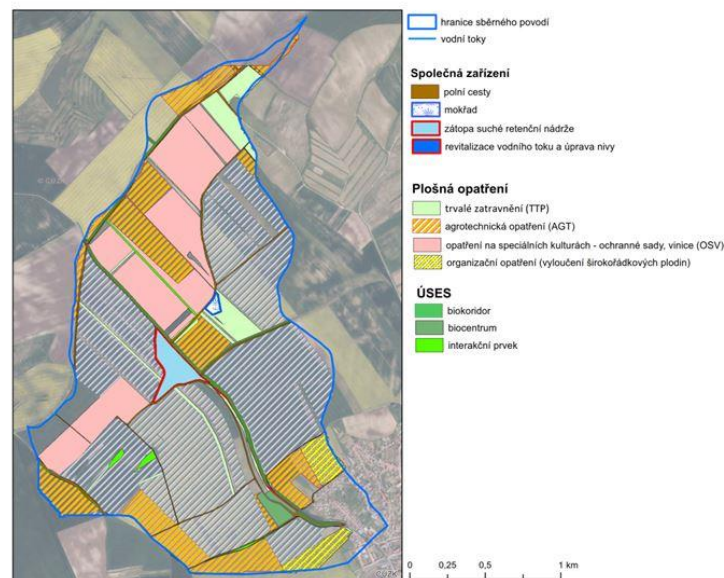
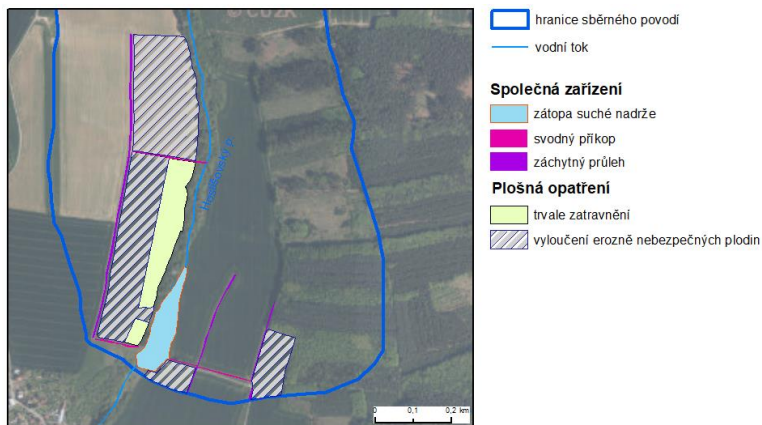
Záchytný zatravněný příkop v k.ú. Brodek u Konice (okres Prostějov) (zdroj: VÚV TGM, v.v.i.)

Hodnocení efektivity

Skupina	ID opatření	MVN-RETZ
	Detailní typ	Retenční nádrže s malým zásobním prostorem
A) Vliv na kvantitu vody	Charakteristika	Transformují povodňovou vlnu a po jejím průchodu řízeně vyprazdňují ochranný prostor až po hladinu zásobního prostoru. Vhodné je tento typ nádrže doplnit opatřeními v ploše povodí (protierozní opatření, zatravnění apod.) a okolní výsadbou.
B) Vliv na hydromorfologii toku	A) Vliv na kvantitu vody	Retenční nádrže zadržují velké množství vody zejména při přívalových srážkách, plní tak svoji hlavní funkci, ochranu osob a majetku před povodněmi. Zásadně tak ovlivňují a zpomalují odtok vody z krajiny. Při vhodném geologickém podloží zvyšují infiltraci vody do půdy v oblasti zátopy a při postupném vyprazdňování i pod nádrží. Zásobní prostor nádrže může plnit žádoucí funkci mokřadu.
C) Vliv na kvalitu vody	B) Vliv na hydromorfologii toku	Pokud je MVN umístěna na toku, tak vytváří migrační bariéry na vodních tocích - ovlivňují, popř. zamezují chodu splavenin a brání přirozenému rozkolísání průtoku, což negativně ovlivňuje morfologii toku pod MNV.
D) Vliv na vodní a vodu vázané organismy	C) Vliv na kvalitu vody	Nádrže mění složení vody, může dojít k podpoře samočištění, zadržení a spotřebě živin. Dojde ke snížení transportu nerozpuštěných částic a na ně vázaného znečištění jejich zachycením v zátopě při vyšších průtocích. Dojde ke změně teploty vody v recipientu.
E) Vliv na krajinu a suchozemské ekosystémy	D) Vliv na vodní a vodu vázané ekosystémy	MVN má negativní vliv na ekologický stav vodního toku, v intencích rámcové směrnice o vodách (RSV) je vždy třeba brát v úvahu míru změny vůči referenčnímu stavu. Výstavba MNV může způsobit zábor či degradaci původních cenných biotopů, Z hlediska bioty v tocích působí MVN obecné negativní vlivy (např. obousměrná migrační bariéra omezuje či brání šíření vodních organismů), Tvorbou nových vodních biotopů a mokřadů v prostoru MNV je možné zvýšit habitatovou i biologickou diverzitu, vždy je však nutno toto zvýšení posuzovat z hlediska změny původních společenstev.
F) Socio - ekonomický dopad	E) Vliv opatření na krajinu a suchozemské ekosystémy	MVN mění hydrologický režim v povodí a také chod splavenin (při sedimentaci nežádoucích splavenin mají záchytnou funkci), část zádržného prostoru je prázdná - možné využití zátopy (pole, louky, les). Tvorbou nových biotopů je možné zvýšit habitatovou i biologickou diverzitu, vždy je však nutno toto zvýšení posuzovat z hlediska změny původních společenstev.
	F) Socio-ekonomický dopad	Podporují nepobytovou turistiku, zvyšují estetickou hodnotu krajiny a příznivě působí na změnu mikroklimatu.
	N) Ekonomické náklady na realizaci a údržbu	Plochy pod konstrukčními prvky nádrže a zátopou je třeba vyjmout z půdního fondu. Realizace MVN vyžaduje vyhotovení projektové dokumentace pro stavební povolení. Stěžejní náklady jsou náklady na realizaci stavby, výstavbu doprovodných objektů a následnou údržbu celé MVN.

Vzorové lokality

- Vzorové lokality s realizovaným (nebo alespoň navrženým) komplexem opatření;
- Výběr lokalit na základě: nadmořské výšky, půdních a klimatických charakteristik, využití území, řádu toku dle Strahlera, atd.;
- Informační listy lokalit – základní popis, situační mapa, popis charakteristik opatření a jejich přínosů;

Webová aplikace

www.suchovkrajine.cz

TYPOVÁ OPATŘENÍ PRO OMEZENÍ SUCHA Typová opatření Návod O projektu

Mapa vybraného území

1

zobrazit mapu okresu
Rokycany

2

ČÍSLO LOKALITY NÁZEV LOKALITY KATEGORIE OPATŘENÍ

5

Showing 1 to 1 of 1 entries Previous 1 Next

3

4

5

Ilustrační schémata a fotografie vybraného typového opatření

zatravnění mezířadí nově vysázeného sadu

zatravnění mezířadí sadu

zatravnění mezířadí sadu

zatravnění mezířadí vinice

zatravnění mezířadí vinice

Popis vybraného typového opatření

typ opatření: ochranné sady, vinice (OSV)

Mapa vybrané vzorové lokality s realizovanými typovými opatřeními

ochranné sady, vinice (OSV)

...co dál?

- Rozšíření Katalogu o další opatření
- Vytvoření databáze „příkladů dobré praxe“ – fotodokumentace
- Rozšíření výběru vzorových lokalit
- Zdokonalení webové aplikace
- Modelování účinků opatření na povrchový odtok pomocí srážko-odtokových modelů

Děkuji za pozornost

Kamila Osičková

kamila.osickova@vuv.cz
+420 541 126 315